

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
факультет культури і мистецтв
кафедра історії теорії мистецтв та виконавства

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕСТРАДНОГО СПІВУ

Методичні рекомендації до робочої програми навчальної дисципліни

Луцьк – 2018

УДК 784(477.82)(07)
ББК 85.315.4+74.484
М 54

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 5 від 21 лютого 2018 р.)*

Рецензенти:

Гордійчук А.М. – кандидат педагогічних наук, процесор кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства СНУ імені Лесі українки, заслужений діяч мистецтв України;

Шиманський П.Й. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музично-практичної підготовки факультету культури і мистецтв СНУ імені Лесі Українки

Зарицька А.А., Зарицький А.О. Методика викладання естрадного співу / методичні рекомендації до робочої програми навчальної дисципліни / Анна Андріївна Зарицька, Андрій Олександрович Зарицький – Луцьк : Надстир'я, 2018. – 16 с.

Навчальна дисципліна «Методика викладання естрадного співу» спрямована на вивчення теоретико-методологічних засад вокальної педагогіки, ознайомлення з практичним досвідом вокальних педагогів, оволодіння сучасними формами і методами розвитку вокальної майстерності.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до навчального плану підготовки бакалавра, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 025 «Музичне мистецтво», спеціалізації «Естрадний спів».

Рекомендовано студентам та викладачам мистецьких навчальних закладів.

УДК 784(477.82)(07)
ББК 85.315.4+74.484

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1
денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	02 «Культура і мистецтво» 025 «Музичне мистецтво» «Музичне мистецтво»	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 2
		Семестр 3
ІНДЗ: €		Лекції 14 год.
		Практичні (лабораторні) 14 год.
		Самостійна робота 56 год.
		Консультації 6 год.
	Форма контролю: екзамен (3 семестр)	

заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	02 «Культура і мистецтво» 025 «Музичне мистецтво» «Музичне мистецтво»	вибіркова
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 2
		Семестр 3
ІНДЗ: €		Лекції 10 год.
		Практичні (лабораторні) 6 год.
		Самостійна робота 64 год.
		Консультації 10 год.
	Форма контролю: екзамен (3 семестр)	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

«Методика викладання естрадного співу» є однією з важливих дисциплін у підготовці висококваліфікованого, професійно грамотного спеціаліста. Вагомий внесок у підготовку майбутнього фахівця, здібного на високому рівні впроваджувати передові методи та тенденції сучасної вокальної науки відіграє курс методики викладання естрадного співу.

На заняттях студенти оволодівають комплексом знань, вмінь та навичок, вибором необхідних принципів пізнання, спрямованих на вивчення впливу вокальної музики на формування особистості.

Мета курсу: вивчення теоретико-методологічних засад вокальної педагогіки, ознайомлення з практичним досвідом вокальних педагогів, естрадних співаків; оволодіння сучасними формами і методами вокальної роботи з дітьми.

Завдання курсу:

- забезпечити знаннями про особливості фізіології співу, що дає можливість правильно і обережно виховувати техніку співу в учнів чи студентів;
- оволодіти навичками самостійного аналізу вокальних труднощів в творах, знаходження способів їх подолання, навчання практично долати труднощі.
- набути основних практичних навичок естрадного (сольного) співу.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Загальні:

- *інформаційна* – проявляється у здатності до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;
- *методологічна* – здатність визначити малодосліджені аспекти у професійній галузі, які є актуальними для розвитку педагогічної науки і мистецтвознавства; розуміння методології вокальної освіти;
- *самоосвітня* – здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку.

Фахові:

- оволодіння знаннями про будову співацького апарату та функції звукоутворюючих органів;
- класифікації співацьких голосів та методи їх розвитку;
- фахові вимоги до викладача естрадного співу;

- зміст навчального репертуару для різних типів співацьких голосів та методи їх засвоєння; аналізу здобутків європейської та національної вокальної педагогіки;
- здатність добирати й систематизувати репертуар для різних типів співацьких голосів;
- уміння застосовувати на практиці методи розвитку співацького голосу у процесі роботи над вправами, вокалізами, вокальними творами;
- практичне використання засвоєних професійних знань в галузі методики вокального навчання; здатність моделювати на практичних заняттях основні види діяльності викладача естрадного співу.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретичні основи вокального виконавства;
- педагогічний репертуар естрадного співака, вміння планувати розвиток професіональних навиків;
- професійну термінологію;
- сучасну методику викладання естрадного співу;

вміти:

- організовувати процес навчання співу з врахуванням вікових особливостей;
- планувати розвиток професійних вмінь та навичок майбутнього співака;
- вміти продемонструвати вокальні твори.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*Таблиця 2.
денна форма навчання*

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1.					
Основи викладання естрадного співу					
Тема 1. Введення в тему. Ціль та завдання курсу "Методика викладання естрадного	8	2		6	

співу".					
Тема 2. Загальні поняття про устрій та роботу голосового апарату.	8	2		6	
Тема 3. Вокальне дихання, атака звуку. Резонатори голосового апарату. Регістри.	10	2	2	6	
Тема 4. Сценічна мова. Дикція та артикуляція.	10	2	2	6	
Разом за модулем	36	8	4	24	
Змістовий модуль 2.					
Жанри та виконавські стилі естрадного вокалу					
Тема 5. Джазовий вокал, блюз	7		1	5	1
Тема 6. Рок-вокал та соул вокал	7		1	5	1
Тема 7. Український естрадний та автентичний спів	8		2	5	1
Разом за змістовим модулем 2	22		4	15	3
Змістовий модуль 3.					
Сучасні методики викладання постановки голосу					
Тема 8. Сучасні методи викладання естрадного співу	11	2	2	6	1
Тема 9. Сучасні педагоги естрадного вокалу та їх методики	10	2	2	5	1
Тема 10. Творча діяльність естрадного співака	11	2	2	6	1
Разом за змістовим модулем 3	32	6	6	17	3
Усього годин	90	14	14	56	6

заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1.					
Основи викладання естрадного співу					
Тема 1. Введення в тему. Ціль та завдання курсу "Методика викладання естрадного	9	2		6	1

співу".					
Тема 2. Загальні поняття про устрій та роботу голосового апарату.	10	2		7	1
Тема 3. Вокальне дихання, атака звуку. Резонатори голосового апарату. Регістри.	9	1		7	1
Тема 4. Сценічна мова. Дикція та артикуляція.	9	1		7	1
Разом за модулем	37	6		27	4
Змістовий модуль 2.					
Жанри та виконавські стилі естрадного вокалу					
Тема 5. Джазовий вокал, блюз	8		1	6	1
Тема 6. Рок-вокал та соул вокал	8		1	6	1
Тема 7. Український естрадний та автентичний спів	7		1	5	1
Разом за змістовим модулем 2	23		3	17	3
Змістовий модуль 3.					
Сучасні методики викладання постановки голосу					
Тема 8. Сучасні методи викладання естрадного співу	9	1	1	6	1
Тема 9. Сучасні педагоги естрадного вокалу та їх методики	10	1	1	7	1
Тема 10. Творча діяльність естрадного співака	5	2	1	1	1
Разом за змістовим модулем 3	30	4	3	20	3
Усього годин	90	10	6	64	10

Змістовий модуль 1. «Основи викладання естрадного співу»

Тема 1. Введення в тему. Ціль та завдання курсу "Методика викладання естрадного співу»

Зміст теми передбачає визначення поняття «вокальна школа». Зміст та основні особливості понять «методика», «постановка голосу», «виховання співака». Зв'язок методики викладання естрадного співу з іншими нормативними

та вибіркowymi дисциплінами, з педагогічною та асистентською практикою.

Тема 2. Загальні поняття про устрій та роботу голосового апарату.

Зміст теми передбачає вивчення будови голосового апарату, значення центральної нервової системи у співі. Визначення основних функцій голосового апарату.

Тема 3. Вокальне дихання. Атака звуку. Резонатори голосового апарата. Регістри.

Зміст теми передбачає визначення ролі вокального дихання в процесі навчання. Характеристика твердої, м'якої та придихової атаки. Поняття резонатору та резонаторного пункту. Грудний, головний та мішаний регістр. Якість звучання примарних та перехідних звуків.

Тема 4. Сценічна мова. Дикція та артикуляція.

Зміст теми передбачає визначення ролі дикції та артикуляції у співі. Вивчення вправ на розвиток м'язів артикуляційного апарату. Методи та прийоми щодо розвитку та удосконалення артикуляції.

Змістовий модуль 2. «Жанри та виконавські стилі естрадного вокалу»

Тема 5. Джазовий вокал, блюз

Зміст теми передбачає визначення ролі спірічуелсу та балади у формуванні джазового співу. Характеристика сучасних напрямків вокального джазу. Імпровізаційні засади блюз-вокалу. Видатні співаки джазу.

Тема 6. Рок-вокал та соул вокал

Зміст теми передбачає визначення поняття блюзові ідіоми рок-вокалу. Характеристика творчості відомих рок-вокалістів. Мелізматика, манера та стилістика соул-виконавства. Особливості методики постановки соул-вокалу.

Тема 7. Український естрадний та автентичний спів

Зміст теми передбачає визначення поняття естрадний та автентичний спів. Виникнення та етапи становлення, перспективи розвитку українського естрадного співу. Методика постановки автентичного співу. Відомі виконавці автентичного співу.

Змістовий модуль 3. «Сучасні методики викладання естрадного співу»

Тема 8. Сучасні методи викладання естрадного співу

Зміст теми передбачає вивчення методик викладання співу на сучасному етапі. Основні методи та принципи сучасної методики. Вироблення вокально-технічних та художньо-виконавських навичок естрадного співу.

Тема 9. Сучасні педагоги естрадного вокалу та їх методи

Зміст теми передбачає визначення особливостей методів викладання сучасних вітчизняних педагогів вокалу. Методика постановки голосу Андріанової Н.З., Коробка В.І. Сучасні зарубіжні педагоги – Хелен Шенел, Сет Рігс.

Тема 10. Творча діяльність естрадного співака.

Зміст теми передбачає визначення ролі вокальної інтерпретації. Значення творчого підходу до естрадних творів. Обробка голосу, співтворчість вокаліста та звукооператора. Сценічний образ та виконавська майстерність співака.

Методичні вказівки до практичних занять з навчальної дисципліни «Методика викладання естрадного співу»

Під час практичних занять студент здобуває навички роботи над вокально-технічними вправами, закріплює науково-методичні та практичні уміння щодо проведення розспівування. Важливо ознайомити студента з різновидом вокальних вправ на формування основних вокальних навичок. Особливу увагу слід приділити методиці проведення розспівування учня залежно від рівня його вокального розвитку. Для цього необхідно озброїти студента основними прийомами вокальної педагогіки, ознайомити зі спеціальною вокально-методичною літературою.

Етапи роботи:

- класифікувати вокальні вправи за вокально-технічними навичками;
- співати вокальні вправи під власний супровід з модуляціями у всі тональності вгору і вниз;

- підбирати вокальні вправи на розвиток вокально-технічних навичок;
- застосовувати методи та прийоми роботи над вокальними вправами у відповідності з труднощами, які виникають.

Під час практичних занять необхідно ознайомити студента із збірками вокалізів для різних типів голосів, видів вокальної техніки та формування вокальних навичок. Особливу увагу слід приділити методиці проведення розучування вокалізів залежно від поставлених перед учнем вокально-технічних завдань. Для цього необхідно озброїти студента основними прийомами вокально-виконавської техніки та ознайомити зі спеціальною вокально-методичною літературою.

Етапи роботи:

- класифікація вокалізів за складністю вокальної-техніки;
- добір вокалізів відповідно індивідуально-педагогічних завдань вокального розвитку учня (студента);
- ілюстрація вокалізів під супровід;
- методика формування вокально-технічних навичок у процесі роботи над вокалізами.

Важливими для майбутнього фахівця є практичні навички роботи над вокальними творами. Необхідно ознайомити студента із основними складовими навчального репертуару (народні пісні, авторські пісні, романси, твори сучасних композиторів) для різних типів голосів. Особливу увагу слід приділити методиці проведення розучування вокально-художнього репертуару. Для цього необхідно озброїти студента основними прийомами формування вокально-технічних навичок й художньо-виконавських умінь, педагогічною та вокально-методичною літературою.

Етапи роботи:

- добір вокально-художнього репертуару для різних типів голосів;

- ілюстрування вокальних творів під супровід;
- робота над вокальними творами різних жанрів;
- закріплення вокально-технічних навичок і художньо-виконавських умінь учнів (студентів) у процесі роботи над вокальним твором.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Аналіз основних співацьких навичок і методика їх розвитку.
2. Формування вокальних навичок. Поняття вокальної навички, закономірності її формування.
3. Вокальний слух, його розвиток.
4. Дихання в співі. Типи дихання. Дихальна опора.
5. Робота гортані в співі.
6. Методи згладжування регістрів.
7. Методи покращення співацької дикції.
8. Особливості співацької орфоєпії.
9. Види вокально-технічних вправ.
10. Особливості роботи з жіночими голосами.
11. Особливості роботи з чоловічими голосами.
12. Особливості роботи з дитячими голосами. Охорона дитячих голосів.
13. Педагогічний репертуар як основне джерело навчання та виховання.
14. Критерії підбору навчального репертуару.
15. Специфіка вокально-естрадного виконавства.
16. Різниця естрадної манери співу від народної та академічної.
17. Основні принципи підбору індивідуальної навчальної програми.
18. Значення свідомого та інтуїтивного у співі.
19. Індивідуальний підхід у навчанні естрадного співу.
20. Формування мотивації учнів в процесі навчання співу.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються під час вивчення дисципліни «Методика викладання естрадного співу»:

- **інформаційно-рецептивний метод** (викладення основних положень теорії та методики викладання сольного співу);
- **репродуктивний метод** (відтворення студентами педагогічних і методичних прийомів, проілюстрованих викладачем);
- **метод проблемного викладу** (самостійний пошук студентом засобів і способів розв'язання проблемних ситуацій у процесі виконання навчальних і педагогічних завдань);
- **ілюстративний** (показ викладачем вокально-виконавських методів і прийомів);
- **дослідницько-творчий метод** (створення студентами оригінальних варіантів інтерпретації вокальних вправ і вокальних творів; нестандартний підхід до розв'язання педагогічних ситуацій; опанування навичок педагогічної імпровізації).

8. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Засоби діагностики успішності навчання – завдання для практичних занять, самостійної роботи, модульні контрольні роботи, індивідуальні завдання.

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- тематичні письмові самостійні роботи;
- підсумкове тестове опитування студентів по тематиці змістового модуля.

У процесі оцінювання знань студентів враховується: оперування поняттями, категоріями, фактами, основними теоріями, закономірностями й принципами, змістова характеристика методів та методики, щодо

використання теоретичних і практичних знань у майбутній практичній діяльності.

До критеріїв оцінювання знань відносимо: вчасність виконання завдань, самостійність, оригінальність мислення, відповідальність, уміння відстоювати свою думку, глибину засвоєння теоретичних знань, уміння структуровано викладати матеріал, використовувати наочність.

Модульна форма організації навчання передбачає поділення матеріалу дисципліни на навчальні модулі – самостійні логічно завершені розділи або блоки тем дисципліни з відповідною системою організації навчально-пізнавальної діяльності, інформаційно-методичного забезпечення, діагностики та контролю навчального процесу. Чітке визначення навчального матеріалу, обсягу індивідуальних завдань, вимог до знань і вмінь, які студент має сформулювати та продемонструвати після завершення роботи над модулем, регламентація навчального процесу сприяють систематичній роботі студентів, планомірному засвоєнню матеріалу дисципліни «Методика викладання естрадного співу».

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 3
Денна форма навчання
Заочна форма навчання
3 семестр

Поточний контроль (макс = 40 балів)										Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1										Модуль 2		
Змістовий модуль 1										МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 7	T 7	T 10	20	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

Критерії оцінювання відповідей студентів

4 бали висвітлено сутність основних категорій і понять, продемонстровано здатність до аналізу та узагальнення

матеріалу; матеріал викладено логічно, згідно з нормами літературної мови;

3 бали висвітлено сутність основних категорій і понять, продемонстровано здатність до аналізу та узагальнення матеріалу; можливе недоопрацювання в групуванні матеріалів;

2,5 бали відповідь на достатньому рівні, добре здійснено підбір та узагальнення матеріалу; є недоліки у висвітленні сутності основних категорій і понять або аналізі чи логіці подачі матеріалу;

2 бали відповідь часткова, матеріали не повністю відповідають задекларованій темі або є грубі порушення правил використання наукових джерел;

1 бал відповідь є на мінімальному рівні;

0 балів відповіді немає.

Критерії оцінювання модульних контрольних робіт

40–37 балів висвітлено сутність основних категорій і понять, продемонстровано здатність до аналізу та узагальнення матеріалу; матеріал викладено логічно, згідно з нормами літературної мови

36–32 бали висвітлено сутність основних категорій і понять, продемонстровано здатність до аналізу та узагальнення матеріалу

31–25 балів завдання виконане на достатньому рівні, добре здійснено підбір та узагальнення матеріалу; є недоліки у висвітленні сутності основних категорій і понять або аналізі чи логіці подачі матеріалу

24–10 балів завдання виконане частково, матеріали не повністю відповідають задекларованій темі

9–1 бал завдання виконане на мінімальному рівні

0 балів завдання не виконане

Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

9. ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонюк В.Г. Постановка голосу: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.:Вища школа, 2000.

2. Дмитриев, Л. Основы вокальной методики / Л. Дмитриев. – Москва, 2000.

3. Кушко Я.С. Методика навчання співу: посібник з основ вокальної майстерності / Я.С. Кушко. – Тернопіль : навчальна книга – Богдан, 2010. – 288с.

4. Морозов, В. П. Искусство резонансного пения / В. П. Морозов. – Москва, 2002.

5. Овчаренко Н. Основы вокальной методики : науково-методичний посібник / Н. Овчаренко. - Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. - 116 с.

6. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: навчально-методичний посібник для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання») / Т.М. Пляченко. - Кіровоград : КДПУ, 2005. - 80 с.
7. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: програма навчального курсу для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання», ОКР «спеціаліст») / Т.М. Пляченко. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. - 30 с.
8. Риггс, С. Школа для вокалістів «Как стать звездой» / С. Риггс. – Москва, 2000.
9. Стулова, Г. П. Теория и практика работы с детским хором / Г. П. Стулова. – Москва, 2002.
10. Далецкий, О. В. Обучение пению / О. В. Далецкий. – Москва, 2003.
11. Денисенко, В. Б. Ухо, горло, нос / В. Б. Денисенко. – Ростов на Дону : Феникс, 2000.
12. Столяренко, Л. Д. Педагогическая психология. Серия «Учебники и учебные пособия» / Л. Д. Столяренко. – 2-е изд., перераб. и доп. – Ростов на Дону : Феникс, 2003.
13. Кирнарская, Д. К. Психология специальных способностей. музыкальные способности / Д. К. Кирнарская. – Москва : Таланты-21 век, 2004.
14. Назайкинский, Е.В. Стиль и жанр в музыке : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. В. Назайкинский. – Москва : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003.
15. Зимина, А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста / А. Н. Зимина. – Москва : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.